

אישה אילן / רעיה עירון

אימא

אם אי-פעם יבקשו אותי
לומר להם כיצד נפשי ניצלה,
אני אשתוק. צורי, ישועתי,
אתה תסלח - אינני יכולה!

אינני יכולה לשאת לשווא
את שם הגיהנום אשר היה
אהבתי. תן לי להיות עכשיו
באשר אני, באשר אני חיה.

תן לי להיות אילמת כאילן,
אשר נגדע ושוב צמחו בדיו,
ובאמירו הציפורים כולן
אומרות שבחי שמים בלעדיו.

והוא היחידי והאחד
זוכר את להב הגרזן החד,
והוא היחידי והאילם
נושא את כל האושר השלם.

אימא, כשפגשתי את שירה של לאה גולדברג, ידעתי כי ארצה לכבד בו את זכרך,
אישה - אילן.

אתמול בבוקר, כשיונת באה לעבודת יומה, היא מצאה את עץ הצפצפה האדיר,
שאותו נטעת בגן הבוטני לפני שנים - שרוע על האדמה, שורשיו חשופים וצמרתו
נושקת לסטודיו. דומה שיחד עימך הוא בחר את היום בו ייפרד מן העולם. ובשעה
שהעץ ניתק מן האדמה - אנו מביאים אותך אליה. אמא אדמה.

בהיותי בת ארבע, חיכיתי יום אחד לחזרתך מן העבודה, וכשראיתי אותך מרחוק -
רצתי לחבקך. אבל כשהגעתי עד אלייך - נעצרתי, ואת - בזרועות פשוטות, שאלת
בתימהון: "מה קרה?".

"את מלוכלכת" - אמרתי. ותשובתך מאותו יום - "זה לא לכלוך, זאת אדמה" -
מלווה אותי לאורך כל חיי.

האדמה שכל כך אהבת, שכל כך טרחת לייפותה בעצים ובפרחים - הזינה גם את
אהבתך לקיבוץ, שבפיך הפך לשם בן שלוש מילים - "עין השופט שלי".
אישה דייקנית היית, אמא, וביקורתית, אך לעולם הקפדת לא להפנות את חיצי
ביקורתך כלפי איזושהי דמות כוללת הנקראת קיבוץ. הוא היה מעל לכל ביקורת, ורק
החברים, בדרך כלל אלו שלא עמדו בנורמות העבודה שאת ייסדת - זכו למשפטך.
גם זאת בחדרי חדרים, שכן לא היית אדם של מילים, אלא אדם של מעשים.

לאורך כל חייך דאגת, אמא, להתייצב בשורה הראשונה של העושים במלאכה.
תלמידה ראשונה ויחידה בבית הספר החקלאי מקווה ישראל, שהיה מעוזם של
נערים בלבד, וכף רגלה של נערה לא דרכה בו.

עד שהגעת את, ערערת על המוסכמות, וכנגד כל הסיכויים וכל הבנים, זכית להשלים בו את לימודיך ולהפוך לחקלאית מוסמכת. לאחר מכן, חברה פעילה ב"הגנה", שכאם צעירה, כולה בת עשרים, שימשת גם כמפקדת עמדה, המגוננת בה-בעת גם על בנך התינוק מפני יריות הצלפים. הגעת עם ראשוני החברים להתיישבות בהרי ארד-אל-רוחה ששילהבו אותך, ומיהרת להצטרף לקיבוץ בעלייתו, כשאת מתמסרת בכל לב לנטיעות הראשונות. 40 שנה עסקת במלאכה זו, שעבורך הייתה מלאכת קודש.

ומעבר לכל, אמא שלנו. בן ושלוש בנות גידלת, ואת כמיהתך לנכדים לא הצלחת להסתיר. גם כשלא אמרת מילה - אי אפשר היה שלא לחוש את ערגתך במבט העיניים הלחלוחי. נראה שלא איכזבנו אותך, אמא, ודומה כי את מעשירות הסבתות בקיבוץ. 17 נכדים ו- 11 נינים מלווים אותך היום למנוחת עולמים. כל אחד מאיתנו שוזר בזיכרונו תמונות שונות מן המפגשים איתך, ולא אוכל להיות לפה לכולם.

לי, אישית, זכורים טיולי הילדות בשדות, כשאנו מלקטים את שיירי ה"חומסה" בשולי השדות, קולים אותם על מדורת זרדים ואוכלים את המעדן. זכורה לטוב גם "בובה חנה", שבקרוב ימלאו לה 60 שנה, אותה גילפת בסכין גילוח לכבוד יום הולדתי השלישי. הבובה שהפכה לאב-טיפוס של עשרות בובות אחרות, אותן גילפת בידיך עבור כל בתי הילדים בקיבוץ, יושבת עד היום על מדף בדירתך. מאוחר יותר, זכורה לי בכאב, שלא התפוגג עד היום, תוכחת המוסר שלך, כאשר גילית כי מטבעות שניתנו לי לשם "אוסף" הפכו בידי לכסף עובר לסוחר, ובאמצעותן רכשתי לי ולחבריי מנת גלידה אסקימו לימון. כמה לא קיבוצי, כמה קפיטליסטי. כמה לא מוסרי. היית כה שלמה עם עקרונותיך הקיבוציים, שלא נרתעת מלהוקיע את ילדתך בת השמונה, שנראה כי היא פועלת בניגוד לעקרונות הקיבוציים עליהם כה טרחת לחנך אותה. נראה לי, אמא, כי הצלחתי להפנים, ואין לי ספק כי את הנחלת לי את עולם הערכים שכה האמנת בו: אהבת הארץ ויפי הנוף, מסירות לעבודה, הגינות, זו ירושתי. למיכל אחותי הורשת את הגדול מכל, כל היופי הזה שמסביב, הקיבוץ הזה שבידיך הפְּרָחָת, זו הירושה הנפלאה מכל.

נזכור אותך אמא, ביופי הזה השותק, "אילמת כאילן" כדבריה של המשוררת, אך באמירך "הציפורים כולן רנות". ונתגעגע.

רעיה